

Sitrep Irak
NR.7, 21/08/03
Stand van zaken 14:00 uur

Dit sitrep is opgesteld ingevolge het besluit van de MP gedateerd 1 mei 2003, dat de Nederlandse regering geïnformeerd dient te zijn omtrent te verwachten ontwikkelingen op politiek, territoriaal, militair en economisch terrein inzake Irak, en is een gezamenlijke productie van AIVD, MIVD en Buitenlandse Zaken. Het sitrep is bedoeld ter informatie voor de betrokken bewindslieden en zal tweewekelijks worden uitgebracht. Indien noodzakelijk zal de frequentie worden aangepast.

I Politieke en militaire ontwikkelingen:

A. Internationale politieke ontwikkelingen:

De VN-Veilighedsraad heeft op 14 augustus met 14 voorstemmen en 1 onthouding (Syrie) resolutie 1500 aanvaard. Hierin wordt de instelling van de Iraakse 'Governing Council' (GC) verwelkomd en besloten tot oprichting van de United Nations Assistance Mission for Iraq (UNAMI) voor een periode van 12 maanden. Dit laatste was aanbevolen door de Secretaris-Generaal van de VN om de VN-missie te versterken. De VS is er niet in geslaagd de Veiligheidsraad de instelling van de GC te laten 'endosseren', maar wel gaven de VR-leden zonder uitzondering in stemverklaringen te kennen de totstandkoming van de GC als een eerste, belangrijke, stap naar een internationaal erkende en representatieve Iraakse regering te zien.

Naar aanleiding van de zware aanslag op het VN-kantoor in Bagdad op 19 augustus, waarbij tenminste 24 doden vielen, onder wie de speciale VN-gezant Sergio Vieira de Mello, heeft de Veiligheidsraad verklaard dat de internationale gemeenschap niet zal buigen voor terrorisme en de inspanningen in Irak zal intensiveren.

B. Interne politieke ontwikkelingen:

Coalition Provisional Authority (CPA)

Zoals in SITREP 6 vermeld is de CPA bezig een lokale bestuursstructuur op te zetten door per provincie 'Governorate Teams' (GT's) in te stellen. Nederland zal niet als zodanig aan het CPA-bestuur in Irak deelnemen om geen risico van vermenging van verantwoordelijkheden te lopen. Een dergelijke belemmering bestaat niet voor Nederlanders die op persoonlijke titel voor de CPA werken. Tegen liaison-functies bij de CPA-structuren bestaat evenmin bezwaar. Zo is de ambassaderaad van de Nederlandse ambassade in Bagdad aangemeld bij de Council for International Coordination, de coördinerende instantie tussen de CPA en de internationale gemeenschap. Ook zal Nederland een aantal militaire liaisons aanstellen bij het GT in de provincie al-Muthanna. Dit komt de uitvoering van de militaire opdracht door het

Nederlandse SFIR-bataljon ten goede. Zij zullen fungeren als contactpersonen tussen het GT enerzijds en het Nederlandse bataljon anderzijds en komen onder het bevel van de bataljonscommandant te staan.

Governing Council

Na zijn oprichting op 13 juli jl., was de eerste belangrijke stap die de GC zette het besluit om te kiezen voor een roulerend voorzitterschap. Negen leden van de GC zullen elk een maand lang het voorzitterschap op zich nemen. Deze periode zou voldoende tijd moeten bieden om verkiezingen te organiseren. Dit lijkt een wel erg ambitieus streven. In Bagdad wordt steeds vaker gesproken over een periode van anderhalf jaar op basis van de opeenvolgende reeks: grondwet, verkiezingen en hervatting van de soevereiniteit.

De tweede niet minder belangrijke stap zou het benoemen van interim-ministers moeten zijn, maar concrete benoemingen zijn tot nu toe uitgebleven. In eerste instantie leek de GC aan te sturen op een kabinet bestaande uit technocraten, maar de "negen" besloten om toch het pad van politieke benoemingen te bewandelen.

Uit de berichtgeving over zijn werkzaamheden blijkt dat de GC zich buigt over:

- De politieke inrichting van Irak waarbij de nadruk ligt op het opzetten van een federale structuur.
- Het berechten van voormalige Baath leden die van mensenrechtenschendingen worden verdacht.
- Het uitbreiden van de politiemacht van 30.000 naar 70.000 man.
- De integratie van etnische militaire eenheden, zoals de Koerdische Pesjmerga's, in het nieuwe Irakese leger.
- De bouw van scholen en klinieken.
- De integratie van 200.000 gedemobiliseerde militairen in de samenleving.
- Het proces dat moet leiden tot een nieuwe Iraakse grondwet en verkiezingen.

De GC heeft voor het opstellen van een nieuwe Iraakse grondwet een voorbereidend comité bestaande uit 25 personen benoemd. Dit comité moet de GC adviseren over de samenstelling en taken van het "drafting committee", het referendum, de middelen, etc.

CPA-chef Bremer geeft de GC alle ruimte, forceert geen beslissingen, maar is wel intensief betrokken bij alles wat de GC bespreekt. De situatie doet zich echter nog niet voor dat de GC als beleidsvormend en uitvoerend instituut naast de CPA staat. Het beeld is ontstaan dat de GC druk bezig is met zichzelf. Van het voornemen van de GC om wekelijks "het volk te bezoeken", is nog niet veel terechtgekomen.

De internationale reacties op de instelling van de GC waren wisselend. Waar de VN de GC omarmde, kwam vanuit de Arabische Liga een koele reactie. Inmiddels is een forse delegatie van de GC aan een rondreis door de Golfstaten begonnen om steun te verwerven voor het politieke proces in Irak en fondsen voor wederopbouw te krijgen.

Stabilisatiemacht

Op 8 augustus heeft de minister van Defensie besloten de uitzendtermijn van het huidige Nederlandse contingent in Irak te verkorten van zes naar vier maanden, vanwege de zware omstandigheden in het operatiegebied. De extreme hitte vormt in

combinatie met stof en zand dat voortdurend overal doorheen dringt, een uitzonderlijk zware belasting voor het personeel.

Veiligheidssituatie

De huidige veiligheidssituatie in Irak lijkt steeds meer negatief te worden beïnvloed door de achterblijvende verbetering van de leefomstandigheden. De gebrekkige elektriciteits- en brandstofvoorziening belemmeren de mogelijkheden van de bevolking om de huidige klimatologische omstandigheden het hoofd te bieden. De bevolking richt haar ongenegen hierover op de Coalitie en de Stabilisatiemacht. Gezien de verwachting dat de CPA slechts beperkt in staat is de tekorten aan te vullen zal de dreiging van civiele onrust vooralsnog verder stijgen.

Parallel hieraan zet de trend door waarbij gerichte aanslagen minder vaak maar professioneler van opzet plaatsvinden. Omdat juist voor deze professionele aanslagen bepaalde voorwaarden voorhanden moeten zijn, zoals middelen, kennis en intentie, zou geconcludeerd kunnen worden, dat het dreigingsniveau in Muthanna stabiel is te noemen. Immers, de benodigde voorwaarden zijn in Muthanna in mindere mate aanwezig dan in de omgeving van Bagdad en in Basra.

vernomen dat de groeperingen die actief zijn in de omgeving van Bagdad worden geleid door Irakezen, maar voornamelijk worden gevormd door strijders die niet uit Irak maar uit de regio afkomstig zijn. Over de omvang en organisatiegraad van deze groeperingen is tot op heden nog weinig bekend. Voor de meest recente aanslagen, waaronder ook die op het VN-hoofdkwartier in Bagdad, is echter de nodige planning en voorbereiding vereist. Dit gevoegd bij de eveneens noodzakelijke toegang tot kennis en middelen sterkt het vermoeden dat de eerdergenoemde groeperingen zich in toenemende mate organiseren en structureren. Bovendien bevestigt dit de deelname van oud-Ba'athisten en ex-militairen, die over zowel de financiële middelen als de toegang tot kennis en materialen beschikken, die deze activiteiten mogelijk maken. Tegelijkertijd lijkt een verschuiving waarneembaar naar zogenaamde soft targets waarvan de waterleiding in Bagdad, de oliepijplijnen in het Noorden van Irak en de Jordaanse ambassade en met name het VN-hoofdkwartier in Bagdad treffende voorbeelden zijn.

De staf van de Nederlandse ambassade in Bagdad zal wegens de huidige aanslagen op 'soft targets' tijdelijk worden gereduceerd.

De incidenten van de afgelopen twee weken in en rond Basra duiden op een verslechtering van de veiligheidssituatie aldaar. Vooralsnog kunnen geen verbanden worden gelegd tussen de aanslagen in Bagdad en Basra. Er valt derhalve nog niet te beoordelen of de aanslagen in Basra worden gepleegd door dezelfde groeperingen als die rond Bagdad.

Incidenten in Muthanna zullen waarschijnlijk gerelateerd blijven aan enerzijds criminele activiteiten en anderzijds aan het achterblijven van sociaal-economische vooruitgang in de provincie, hetgeen zijn weerslag kan vinden in demonstraties. Door misverstanden is het mogelijk dat zich dergelijke demonstraties in het ergste geval tegen de Nederlandse eenheden kunnen keren, waarbij gebruik van geweld niet uitgesloten is.

Naast de sociaal-economische wederopbouw zou in Samawah de bestuurlijke kwestie inzake sjeik Khalid Azara, broer van de interim-gouverneur van al-Muthanna, sjeik Sami, ook als aanleiding tot demonstraties kunnen worden aangegrepen. Na overleg met de Nederlandse commandant ter plaatse heeft de CPA-vertegenwoordiger sjeik Sami een ultimatum gegeven om sjeik Khalid te vervangen als zijn afgevaardigde bij de gemeenteraad van Samawah. Reden hiervoor zijn de problemen die rond de persoon Khalid zijn ontstaan. Inmiddels is het ultimatum verstreken en blijft de kwestie Khalid onopgelost. De afwezigheid van sjeik Sami, vanwege een bezoek aan Bagdad, waar hij uitzicht meent te hebben op een ministeriële functie, heeft hier mogelijk mee te maken. Het voortslepen van de kwestie kan leiden tot politieke instabiliteit in Samawah en kan de geloofwaardigheid van de CPA aantasten.

In de buurgemeente Khidr is recentelijk een elfkoppige gemeenteraad geïnstalleerd. Hiermee is een einde gekomen aan de zelfbenoemde gemeenteraad, waarover onder de bevolking al enige tijd ontevredenheid bestond, die begin augustus leidde tot een demonstratie. De politieke voortgang en wederopbouw van Khidr kan echter in gevaar komen omdat de nieuw benoemde burgemeester tijdens de eerste bijeenkomst van de gemeenteraad zou hebben verklaard zich niet geschikt te achten voor de functie. Het is duidelijk dat het van essentieel belang is voor de plaatselijke politiek en wederopbouw een spoedige vervanger te vinden bij een eventueel vertrek van de huidige burgemeester. Net als in Samawah kunnen de lokale bestuursproblemen – met name rond de ontslagen zelfbenoemde gemeenteraad – leiden tot protesten en demonstraties.

II Internationaal terrorisme m.b.t. Irak:

Geen ontwikkelingen te melden

III Economische ontwikkelingen

Er worden weer plannen gemaakt voor het houden van de jaarlijkse Baghdad Trade Fair in december. Het thema zal zijn: de wederopbouw van Irak.

+++++